

Prof. dr hab. Ryszard Zięba
profesor zwyczajny
w Uniwersytecie Warszawskim

Warszawa, 27 maja 2016 r.

Ocena
dorobku i osiągnięć naukowych dra Pawła Ariela Ukielskiego
w postępowaniu habilitacyjnym dla Rady Naukowej Instytutu
Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk

Dr Paweł Ariel Ukielski jest absolwentem Szkoły Głównej Handlowej, stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce otrzymał w 2006 roku na podstawie rozprawy doktorskiej na temat *Rola czeskich i słowackich elit politycznych w procesie podziału Czecho-Słowacji (1989-1992)*, obronionej na Instytucie Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk.

1. Osiągnięcia naukowo-badawcze

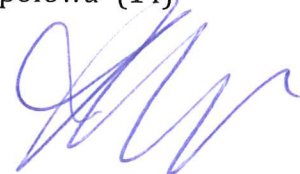
Dorobek naukowy dra Pawła Ariela Ukielskiego ma charakter typowo historyczny o czym świadczy przedmiot badań a przede wszystkim stosowana metodologia. Ta generalna ocena dotyczy zarówno wskazanego – na podstawie art. 16 ust. 2 ustawy (z dnia 14 marca 2003 roku) o stopniach naukowych i tytule naukowym – osiągnięcia naukowego po uzyskaniu stopnia naukowego doktora, jak i pozostałych publikacji. W zdecydowanej większości dorobek Habilitanta dotyczy najnowszej historii Czech i Słowacji.

Jako osiągnięcie naukowe w postępowaniu habilitacyjnym dr P. A. Ukielski nie przedstawił monografii, lecz cykl 24 artykułów pt. *Polityka zagraniczna a przemiany polityczne w krajach Grupy Wyszehradzkiej po 1989 roku*. Na pozostałe Jego publikacje składa się m.in. współautorstwo jednej książki pt. *1989 – Jesień narodów* (Collegium Civitas, ISP PAN, Wydawnictwo Trio, Warszawa 2009, ss. 384). Książka ta została w poszerzonej ok. 1/3 objętości wydana także w Rumunii i na Węgrzech. Autor szacuje swój udział w napisaniu tej książki na 30%; szkoda jednak, że nie dołączył oświadczeń dwóch pozostałych współautorów to potwierdzających. Habilitant podaje w dokumentacji, że opublikował także uzupełnioną wersję swojego doktoratu pod nieco zmienionym tytułem *Aksamitny rozwód. Rola elit politycznych w procesie podziału Czechosłowacji* (ISP PAN, Uniwersytet Jagielloński, Warszawa 2007, ss. 373.). W świetle obowiązującego prawa i zasad ustalonych przez Centralną Komisję do Spraw Stopni i Tytułów w postępowaniu habilitacyjnym powinny być uwzględniane tylko osiągnięcia naukowe po uzyskaniu stopnia doktora. A zatem ww. książki nie uwzględniam w ocenie dorobku Habilitanta.

Na inne osiągnięcia naukowe dra. P. A. Ukielskiego składa się 15 artykułów, współredaktorstwo i współautorstwo 5 opracowań słownikowych, katalogów i dokumentacji prac badawczych, a także wystąpienia na konferencjach naukowych.

a) Osiągnięcie naukowe w rozumieniu art. 16 ust. 2 ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym

Cykl artykułów powiązanych tematycznie pt. *Polityka zagraniczna a przemiany polityczne w krajach Grupy Wyszehradzkiej po 1989 roku* z pewnością nie jest jednotematyczny, a obejmuje różnorodne publikacje, z których ponad połowa (14)

stanowi kronikarski zapis wydarzeń w Czechach i na Słowacji w latach 1993-2009 w polityce wewnętrznej i zagranicznej obu tych państw; w niektórych z tych opracowań wyodrębniono działy dotyczące gospodarki i społeczeństwa. Publikacje te nie mają charakteru opracowań naukowych, a jedynie krótkich, kilku stronicowych, materiałów informacyjnych. Zaledwie 6 tekstów dotyczy Polski, a żaden nie jest poświęcony wyłącznie Węgrom – państwu uczestniczącemu w Grupie Wyszehradzkiej. Oznacza to, że tytuł cyklu nie odpowiada jego treści.

Ustawa z 14 marca 2005 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki w art. 16 mówi, że osiągnięcie naukowe uzyskane po otrzymaniu stopnia doktora musi stanowić znaczny wkład autora w rozwój określonej dyscypliny naukowej, a formą tego osiągnięcia może być cykl publikacji powiązanych tematycznie. Tymczasem temat tego cyklu zaproponowany przez dra. P. A. Ukielskiego nie jest tezewy, lecz dwudzielny, a w tekstach nie wykazano związku między polityką zagraniczną a przemianami w państwach Grupy Wyszehradzkiej.

Każde osiągnięcie naukowe powinno zawierać takie elementy jak wskazany problem badawczy, zweryfikowana lub sfalsyfikowana hipoteza, pytania badawcze oraz zastosowane metody badawcze. Autor osiągnięcia – zgodnie z wytycznymi Centralnej Komisji – powinien wskazać postępowaniu habilitacyjnym cel naukowy i osiągnięte wyniki swoich badań. Znaczny wkład do rozwoju danej dyscypliny naukowej – w tym wypadku nauk o polityce – polegać powinien na dodaniu do dotychczasowych badań czegoś nowego, nowych twierdzeń naukowych i ewentualnie przewartościować dotychczasowe badania i/lub zastosować nową metodologię. Tymczasem w cyklu publikacji dra P. A. Ukielskiego niczego takiego nie ma. Niewątpliwie dostarczył On w swoich publikacjach nowej wiedzy, zwłaszcza o przemianach w Czechach i na Słowacji. Stanowi to po części powtórzenie i rozwinięcie wiedzy zawartej w obronionym i opublikowanym w 2007 roku doktoracie. Jeśli nawet dostrzeżemy nową wiedzę, to nie znaczy, że jest to novum naukowe. Bowiem nie należy mylić wiedzy z nauką. W nauce są twierdzenia (prawdy) naukowe, a takich w tematycznym cyklu publikacji dra. P. A. Ukielskiego nie dostrzegam. Nie ma hipotezy ani tezy, za to jest kronikarski opis, który dostarcza szczegółowych informacji, a nie wykazuje sugerowanego w tytule cyklu logicznego związku między polityką zagraniczną a przemianami wewnętrznymi w czterech państwach Grupy Wyszehradzkiej, czy też odwrotnie. Nie ma także tych elementów w autoreferacie Habilitanta. Teksty złożone w cykl nie są napisane z wykorzystaniem kategorii naukowych i metod stosowanych w naukach o polityce, lecz w historii. Brakuje posługiwania się przez Autora jakimkolwiek rozumieniem polityki zagranicznej i jej elementami składowymi. A warto byłoby przyjąć jakąś definicję polityki zagranicznej oraz wskazać, które jej elementy składowe (np. cele, decyzje) mają związek z przemianami wewnętrznymi w państwach członkowskich Grupy Wyszehradzkiej. W związku z tym powstaje wątpliwość, czy metodą historyczną można analizować najnowsze, wydarzenia sprzed zaledwie kilku czy kilkunastu lat.

W swoim cyklu publikacji, jak też w autoreferacie, dr P. A. Ukielski nie określił problemu badawczego. Wprawdzie w autoreferacie stwierdził, że „poddane analizie zostały zarówno dynamika przemian na wewnętrznych scenach politycznych, relacje bilateralne oraz multilateralne poszczególnych państw Grupy oraz funkcjonowanie Grupy Wyszehradzkiej jako całości” (s. 4). Nie jest to więc ani problem badawczy, ani naukowy cel publikacji. Nic z takiego ujęcia nie wynika dla poznania naukowego.

O słabej jakości warsztatu Habilitanta świadczy umieszczenie w cyklu składającym się na główne osiągnięcie naukowe tekstów bez odwołania się w przypisach do literatury przedmiotu. Taki charakter ma pierwszy tekst pt. *Czechy,*

opublikowany w roczniku „Europa Środkowo-Wschodnia 2003”, czy tekst pokonferencyjny pt. *Differing Paths to NATO in the Visegrad Group: The Case of Slovakia* (2003), a także pięciostronicowy tekst pt. *Polska-Czechy. Sojusz strategiczny?*, opublikowany w nienaukowym czasopiśmie „Międzynarodowy Przegląd Polityczny” (2007). W tym ostatnim tekście Autor nie wyjaśnił, a powinien, jak rozumie zastosowany termin „sojusz strategiczny”. Nienaukowy charakter, lecz publicystyczny, ma także inny tekst dra Ukielskiego pt. *Polska pozycja w Unii Europejskiej a relacje Polski z Czechami, Słowacją i Węgrami* (2010). Nie ma tam śladu, że zna On literaturę przedmiotu na ten temat, ani, że właściwie – zgodnie z metodologią nauk o polityce – rozumie termin pozycja międzynarodowa państwa. Natomiast w tym tekście widać przede wszystkim nieskrywaną antypatię polityczną do ówczesnego ministra spraw zagranicznych Polski Radosława Sikorskiego, którego wypowiedź na łamach „Gazety Wyborczej” (z końca sierpnia 2009 r.) na temat idei jagiellońskiej została poddana gruntownej krytyce. Dość zaskakujące jest to jak na tekst o ambicjach naukowych, a przy tym dr Ukielski kompletnie lekceważy istniejącą w Polsce literaturę przedmiotu na ten temat. Jest więc pytanie, dlaczego? Czy jej nie zna? Sądząc po braku przypisów można też to tak oceniać.

Na koniec krytycznego przeglądu publikacji składających się na cykl mający stanowić osiągnięcie naukowe należy ocenić tekst dra Ukielskiego pt. *Ćwierć wieku polskiej polityki zagranicznej (1989-2014)*. Po pierwsze, zauważam duży subiektywizm ferowanych ocen bez odwołania się do istniejącej pokaźnej literatury przedmiotu. W tekście tym nie ma żadnych przypisów. Zamieszczona na końcu bibliografia pomija najważniejsze opracowania autorów szeroko i często piszących o polskiej polityce zagranicznej. Brakuje choćby krytycznego odwołania się do takich autorów, jak np. Roman Kuźniar, Ryszard Zięba, Stanisław Bieleń, Justyna Zajac, Mieczysław Stolarczyk, Janusz Węc, Kazimierz Łastawski, Arkadiusz Domagała i wielu innych uniwersyteckich autorów. Cały tekst ma charakter *policy paper*, nic nie wnosi do naukowego poznania, feruje oceny polityczne z pozycji pozanaukowych, a ponadto nie stanowi podsumowania do sformułowanego tematu całego cyklu publikacji (który brzmi *Polityka zagraniczna a przemiany polityczne w krajach Grupy Wyszehradzkiej po 1989 roku*”).

Przedłożony cykl publikacji nie stanowi znaczącego osiągnięcia naukowego. Podjęty temat nie został w nim naukowo opracowany, brakuje analizy, logicznego dowodzenia i wnioskowania, formułowane sądy mają charakter polityczny, a nie naukowy. Nie widać w tych tekstach metodologii właściwej naukom o polityce. Poza tym teksty te nie były publikowane w renomowanych wydawnictwach naukowych, lecz głównie u pracodawcy Habilitanta i instytucjach typu *think tanks*. Tych publikacji nie można w żaden sposób uznać za spełniające wymogi art. 16 ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym.

b) Pozostałe osiągnięcia naukowo-badawcze

Jeśli chodzi o pozostałe osiągnięcia naukowe dra P. A. Ukielskiego z ich oceny należy wyłączyć – jak wskazałem wyżej – opublikowany doktorat w formie książki pt. *Aksamitny rozwód. Rola elit politycznych w procesie podziału Czechosłowacji* (ISP PAN, Uniwersytet Jagielloński, Warszawa 2007, ss. 373.). Należy tak uczynić gdyż zgodnie z przepisami przedmiotowej ustawy ocenie w postępowaniu habilitacyjnym podlegają osiągnięcia naukowe kandydata uzyskane po doktoracie.

Generalnie pozostałe osiągnięcia naukowe dra P. A. Ukielskiego mają w zdecydowanej większości także charakter publikacji z dziedziny historii najnowszej. Na odnotowanie zasługuje współautorstwo książki pt. *1989 – Jesień Narodów* (Collegium

Civitas, Instytut Studiów Politycznych PAN, Wydawnictwo Trio, Warszawa 2009). Habilitant jest autorem wstępu, współautorem wprowadzenia, autorem interesującego rozdziału pt. „Czechosłowacja – implozja systemu” i zakończenia. Szacuje On swój udział w przygotowaniu tej książki na 30%. Książka ta była przetłumaczona i opublikowana w Rumunii i na Węgrzech. Praca ta potwierdza, że głównym przedmiotem zainteresowania dra P. A. Ukielskiego są Czechy i Słowacja.

Habilitant opublikował w latach 2008-2012 także 5 tekstów informacyjnych charakteryzujących gospodarkę państw Europy Środkowo-Wschodniej. Teksty te, podobnie jak wcześniej omawiane zawierające informacje o Czechach i Słowacji, a także jeden dotyczący Albanii (z 2009 r.) nie mogą być uznane za opracowania podejmujące problemy naukowe, gdyż przeważa w nich kronikarski opis, z którego Autor nie wyprowadza wniosków o charakterze ogólnym.

Drugą grupę publikacji Habilitanta stanowią opracowania popularno-naukowe i informacyjne dotyczące polityki historycznej czy inaczej polityki pamięci. Tutaj mieści się przewodnik pt. *Muzeum Powstania Warszawskiego* (Warszawa 2007-2014), w którym Habilitant był współautorem tekstu. Nie podaje jednak jaki był procentowy Jego udział w tej publikacji. Przewodnik ten był także opublikowany w 2015 roku w Polsce w języku angielskim. Jako pracownik Muzeum Powstania Warszawskiego a następnie Instytutu Pamięci Narodowej dr P. A. Ukielski wypowiadał się pisemnie w toczących sporach o przeszłość Polski. Istotną publikacją wydaje się być Jego tekst pt. *Spór o Powstanie Warszawskie*, opublikowany w 2009 roku w Biuletynie Instytutu Pamięci Narodowej. W tym opracowaniu dr Ukielski umiejscawia Powstanie Warszawskie w szerszej tradycji polskiego romantyzmu i historii Europy Środkowo-Wschodniej. Podobnie interesujący jest tekst pt. *Powstanie Warszawskie i Słowackie Powstanie Narodowe – podobieństwa i różnice. Zarys problemu* (2009). Są to przykłady dobrych opracowań historycznych, ale nie wnoszą one wkładu do dyscypliny nauk o polityce.

W grupie tzw. pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych dr Ukielski wymienia swoje opracowania na tematy ekonomiczne. W załączonej dokumentacji znajdują tylko jeden opublikowany w pracy zbiorowej rozdział pt. *Kryzys strefy euro – wierzchołek góry lodowej* (2012). Nie jest on oryginalny zwłaszcza na tle publikacji ekonomistów, którzy twierdzą, że kryzys wspólnej waluty euro jest odbiciem kryzysu światowego systemu walutowego, w trakcie którego dość sztuczna waluta UE dość mocno się zachwiała. Sam Habilitant, nie czekając na opinie recenzentów, przypisuje sobie stworzenie indeksu suwerenności gospodarczej. Nie daje jednak dowodów gdzie ten indeks można odnaleźć w Jego publikacjach.

Dr P. A. Ukielski nie należy do grona autorów cytowanych i odnotowywanych w bazie Journal Citation Reports (JCR) ani na liście European Reference Index for the Humanities (ERIH), ani też w Web of Science (WoS). Oznacza to, że Jego publikacje są rzadko zauważane, czyli nie spełnia On jednego z istotnych kryteriów oceny jakie formułuje §3 pkt 2 i §4 Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

Trudno zatem odnaleźć w działalności naukowo-badawczej dra P. A. Ukielskiego, a więc w publikacjach, składających się na główne dzieło naukowe i w pozostałych opublikowanych tekstach, a także w innych przejawach aktywności naukowo badawczej, wymagany przepisami prawa znaczny Jego wkład w rozwój dyscypliny nauk o polityce. Ponadto należy zauważyć, że znacząca część mniejszych publikacji Habilitanta była wydawana w czasopiśmie własnego pracodawcy tj. w roczniku „Europa Środkowo-Wschodnia”, którego wydawcą jest Instytut Studiów Politycznych PAN, lub przez

kolejnych pracodawców Muzeum Powstania Warszawskiego i Instytut Pamięci Narodowej; brakuje publikacji w prestiżowych wydawnictwach akademickich. Ocena ta nie dotyczy jakości ww. instytucji, lecz ma wskazywać na brak szerszego umocowania naukowego Habilitanta w świecie akademickim, a ubiega się On przecież o drugi stopień naukowy.

2. Dorobek dydaktyczny i popularyzatorski oraz współpraca międzynarodowa

W tym wymaganym przepisami prawa zakresie aktywności dra P. A. Ukielskiego, jako kandydata do stopnia naukowego doktora habilitowanego, należy wskazać na Jego częsty udział w konferencjach naukowych krajowych i zagranicznych. Jednak zamieszczony w autoreferacie wykaz jest niezbyt konkretny, gdyż brakuje dokładnych dat i wskazania kto był organizatorem tych konferencji. Uważam, że każdy habilitant powinien dołożyć dużej staranności w dokumentowaniu swojej aktywności i osiągnięć. Natomiast widoczny jest udział Habilitanta w popularyzacji wiedzy w Polsce i za granicą na temat Powstania Warszawskiego i historii najnowszej (polityki pamięci). Ten rodzaj aktywności jest niejako zrozumiały z racji zatrudnienia na kierowniczych stanowiskach w Muzeum Powstania Warszawskiego i w Instytucie Pamięci Narodowej.

Jak podaje sam Habilitant nie kierował On międzynarodowymi lub krajowymi projektami badawczymi i nie brał udziału w takich projektach, a także nie otrzymał międzynarodowych lub krajowych nagród za działalność naukową. Czyli nie spełniał kolejnych kryteriów oceny w zakresie działalności naukowo-badawczej, jakie formułuje w § 4 pkt. 6 i 7 ww. Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r.

Dr Paweł Ariel Ukielski zamieszcza w autoreferacie informację, że jest także od 1999 roku pracownikiem Instytutu Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk, ale nie wskazuje na jakim stanowisku jest zatrudniony. Zresztą generalnie Jego dokumentacja jest niepełna i niesolidnie przygotowana. Dlatego trudno rzetelnie ocenić niektóre zakresy Jego działalności. Tak jest w przypadku autoreferatu, z którego nie wynika jakie zajęcia dydaktyczne On prowadził. Podaje w wyodrębnionym przez siebie dziale autoreferatu „J. Opieka naukowa nad studentami i lekarzami w toku specjalizacji”, iż w latach 2007-2012 sprawował opiekę tutorską nad jednym studentem Uniwersytetu Warszawskiego, w latach 2008-2010 promował jednego licencjata w Collegium Civitas, a w latach 2008-2012 promował 6 studentów studiów magisterskich. Przyznaje, że nie był promotorem pomocniczym żadnego doktoranta oraz, że nie odbył staży w ośrodkach naukowych i akademickich w kraju i za granicą.

Jak z powyższego wynika dorobek dydaktyczny dra P. A. Ukielskiego jest bardzo skromny i nie odpowiada wszystkim kryteriom wymienionym w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z 1 września 2011 roku. Natomiast Jego aktywność popularyzatorska i we współpracy międzynarodowej jest dość duża a odbywa się poza środowiskiem akademickim, na styku z polityką.

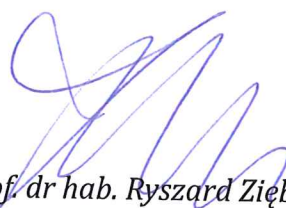
Konkluzja końcowa

Zważywszy powyższe uważam, że opublikowany dorobek naukowy dra Pawła Ariela Ukielskiego, ujmowany liczbowo jest średniej wielkości, ale w zdecydowanej większości nie mieści się w obrębie nauk o polityce, lecz w dyscyplinie historii. Ocena ta dotyczy w całej rozciągłości głównego osiągnięcia naukowego wskazanego w oparciu o

art. 16 ust. 2 ustawy (z dnia 14 marca 2003 roku) o stopniach naukowych i tytule naukowym, czyli cyklu publikacji pod arbitralnie nadanym, a nieadekwatnym do treści tytułu *Polityka zagraniczna a przemiany polityczne w krajach Grupy Wyszehradzkiej po 1989 roku*. Dorobek ten, podobnie jak i pozostały dorobek opublikowany i inna aktywność naukowa, nie mogą być uznane za znaczny wkład Autora w rozwój dyscypliny nauk o polityce, co wymaga art. 16 ust. 1 ww. ustawy.

Dr P. A. Ukielski jako kandydat do stopnia naukowego doktora habilitowanego nie stosuje żadnej metodologii z dziedziny nauk społecznych. W Jego publikacjach nie ma zidentyfikowanego problemu badawczego, brak hipotez czy tez, brak pytań badawczych i metod stosowanych w naukach o polityce. Nie zna On podstawowych kategorii tej dyscypliny naukowej i nie potrafi się nimi posługiwać w prowadzeniu badań. W Jego publikacjach nie ma odniesienia do podstawowej literatury politologicznej na podejmowane tematy, a preferowany jest prosty wręcz kronikarski opis, brakuje analizy, dowodzenia i wnioskowania. Publikacje te nie wnoszą wartości dodanej w postaci nowych twierdzeń czy stosowanych metod. Przedłożony przez Kandydata dorobek nie spełnia większości kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego, wymaganych przez Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 roku. Taki kandydat nie powinien uzyskać stopnia doktora habilitowanego z dyscypliny nauk o polityce także dlatego, że nie jest On przygotowany do wykonywania obowiązków samodzielnego pracownika naukowego.

Uwzględniając powyższą negatywną ocenę opowiadam się przeciwko dopuszczeniu dra Pawła Ariela Ukielskiego do dalszych etapów postępowania habilitacyjnego.

prof. dr hab. Ryszard Zięba